

TUSSA

Olje – og energidepartementet
Postboks 8148 Dep.
0033 Oslo

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
64/1944-150	
DATO - MARS 2005	
AN	EKSP.
521	

TUSSA KRAFT AS

Langemyra 6, 6150 Ørsta
Telefon: 70 04 62 00
Telefaks: 70 04 62 01
E-post: firmapost@tussa.no
Internett: www.tussa.no

Bankkonto: 6562 05 11573
NO 916 929 641 MVA

Dykkar ref.:

Vår ref.:
ED/LT

Journal-/arkivnr.:
TK00077-/013.00

Dato:
25.02.2005

FRÅSEGN OM HEIMFALL NOU 2004:26

Det blir synt til NOU 2004:26. Styret i Tussa Kraft ser at denne saka har store konsekvensar for framtida til selskapet og av den grunn blir følgjande fråsegn oversendt til departementet.

Hovudbodskapen er følgjande:

Tussa vil sterkt rå til at kommunar og fylkeskommunar, som ønskjer det, framleis skal kunne ha evigvarande disposisjonsrett til vassfall. Av dei utgreia alternativa er transaksjonsmodellen den løysinga som gir dei beste vilkåra for kommunal og fylkeskommunal eigarskap.

Ein annan måte å oppnå dette på er å gi kommunar og fylkeskommunar unnatak frå heimfall. Både ved unnatak og for transaksjonsmodellen må det vere opning for å leige ut fall og anlegg på ikkje diskriminerande vilkår.

Styret i selskapet handsama saka i møte den 9. februar og det vart då vedteke å oversende vedlagde fråsegn.

Med vennleg helsing
TUSSA KRAFT AS

Elling Dybdal
Adm.dir.

Vedlegg: Fråsegn

Fråsegn

04/1944-150

1 Konklusjon

Vi vil sterkt rå til at kommunar og fylkeskommunar, som ønskjer det, framleis skal kunne ha evigvarande disposisjonsrett til vassfall. Av dei utgreia alternativa er transaksjonsmodellen den løysinga som gir dei beste vilkåra for kommunal og fylkeskommunal eigarskap.

Ein annan måte å oppnå dette på er å gi kommunar og fylkeskommunar unntak frå heimfall. Både ved unntak og for transaksjonsmodellen må det vere opning for å leige ut fall og anlegg på ikkje diskriminerande vilkår.

Dei positive elementa i ei eventuell omlegging kjem klårt i bakgrunnen fordi framlegget frå fleirtalet og endå verre frå staten sine representantar i praksis sterkt vil redusere eller gjere slutt på den lokale og regionale eigarskapen. Dette er ikkje berre ei energipolitisk sak, men også ei industripolitisk sak. Kraftselskapa har vore, er og vil vere svært viktige støttespelarar i utviklinga av lokalsamfunn. Ringverknadene av energiverka sine lokale engasjement er vesentlege når det gjeld sysselsetjing. Med den utviklinga vi ser med nedlegging og utflagging av industriarbeidsplassar, vil truleg kraftselskapa bli endå viktigare for lokalsamfunna framover.

Ein annan konsekvens av framlegget vil vere at makt blir flytta frå lokaldemokratiet til sentraldemokratiet. Vi er overtydde om at lokaldemokratiet er like godt eller betre skikka enn sentraldemokratiet til å forvalte dei lokale og regionale naturressursane.

Viss heimfallsordninga skulle bli gjennomført i samsvar med fleirtalsframlegget, vil Tussa Kraft AS som er ei eiga juridisk eining etter norsk lov, krevje full erstatning for tapa selskapet blir påført. Det vil vere naturleg å krevje marknadsverdi på heimfallstidspunktet med oppgjer då. Ein slik oppgjer måte vil medføre at det med omsyn til eit eventuelt aksjesalstidspunkt ville vere nær økonomisk indifferent når eigarar sel seg ut i forhold til heimfallstidspunktet.

2 Bakgrunn**2.1 Kven er vi?**

Aksjonær	Prosent
Ørsta kommune	26,57
Ålesund kommune	14,59
Herøy kommune	12,91
Volda kommune	12,18
Tafjord Kraft AS	11,02
Tussa Kraft AS	9,53
Hareid kommune	5,06
Vanylven kommune	4,96
Ulstein kommune	2,19
Sande kommune	0,70
Hornindal Kraftlag AS	0,30
SUM	100,00

Tussa er ei kraftverksemd på søre Sunnmøre som i hovudsak er eigd av kommunar på Sunnmøre. Hovudområda er kraftproduksjon, og nettverksemd. I tillegg blir det også drive med enøk, breiband, IT-løysingar og installasjon. Samla omset verksemda for vel 500 mill. kr i året.

Av dei 13 kraftverka vi disponerer med ein samla årsproduksjon på vel 560 GWh, er det tre som heimfall kan bli gjeldande for.

Kraftverk	Natur hestekrefter	Installert effekt MW	Årleg produksjon GWh
Tussa	43117	64	263
Åmela	18402	33	129
Sørbrandal	6313	7,3	40
SUM	67832	104,3	432

2.2 Kvifor gir vi fråsegn?

Om lag 432 GWh kan bli omfatta av heimfall viss fleirtalsframlegga i NOU nr. 2004:26 blir vedteke. 75 år etter lovtidspunktet vil selskapet tape 2/3 av produksjonsrettane, det vil seie om lag 288 GWh. 144 GWh vil, grunna at kraftverka er små, tilfalle vertskommunar og 144 GWh vil tilfalle staten. Då det i vesentleg grad er lokalregionen som også er eigarar i Tussa og at det truleg om 75 år har skjedd ei endring i kommunestrukturen i lokalregionen som medfører endå betre samanfall mellom lokalregion og eigarskap, vil ein kunne seie at det som blir tapt for lokalregionen er den delen som går til staten og det tilsvarar 144 GWh. Dei aktuelle kraftverka det gjeld, er magasinverk med god installasjon, og det må kunne forventast ein verdi på over 3 kr/kWh. Delen som staten vil ta hand om vil for lokalregionen vår då dreie seg om 432 mill. kr. Tussa som eiga juridisk eining vil stå framføre eit tap på 864 mill. kr. Vi har heilt klårt direkte økonomiske motiv for å kommentere framlegget.

I tillegg vel vi i fråsegna også å peike på langsiktige konsekvensar om bortfall av lokale arbeidsplassar og om bortfall av regional utviklingskraft.

3 Høyring

OED sende den 1. desember 2004 utvalet si utgreiing i NOU 2004:26 Heimfall ut på høyring. Departementet tek ikkje standpunkt til om dei vil fremje fleirtalet eller mindretalet sine framlegg til lovendring. Alle framlegga er difor like aktuelle. Fleirtalet i utvalet rår til ein lovtidspunktmodellen som med fører at alle får heimfall 75 år etter at lova er sett i kraft. Transaksjonsmodellen som mindretalet gjer framlegg om inneber at heimfallet først trer i kraft etter ei gitt periode etter at transaksjonen som utløyser heimfall er sett i verk. Mindretalet gjer framlegg om 60 år.

4 Tussa sitt syn på heimfall

Alle dei aktuelle framlegga til nye reglar om heimfall vil føre til at kommunal og fylkeskommunal eigarskap i vasskraftproduksjon blir redusert. Dette gjeld særleg dersom lovtidspunktmodellen skulle bli vedteken. Tussa og kommunane som eig Tussa ønskjer å kunne disponere rettane for alltid, og ei eventuell innføring av heimfall er negativt. Då det er stor politisk oppslutnad om å sikre den nasjonale eigarskapen til vassfall, er det vanskeleg å kjempe for ein situasjon utan heimfall. Av dei løysingane som er skissert i utvalsarbeidet, er transaksjonsmodellen den som best samsvarar med Tussa sitt syn. Denne modellen vil gi sjansar for at dagens offentlege eigarar kan vere langsiktige eigarar samstundes som dei nasjonale interessene i saka er sikra. Kommunar og fylkeskommunar

er ein del av den offentlege forvaltinga i Noreg og må sidestillast med staten. Det bør difor også vere ei aktuell løysing at kommunar og fylkeskommunar kan få unntak.

5 Transaksjonsmodellen med grunngjeving

5.1 Omtale av transaksjonsmodellen

Transaksjonsmodellen er ein implementeringsmåte. Med det blir det sikta til at det er ein modell for korleis nye reglar om heimfall kan innførast. Transaksjonsmodellen går ut på at alle som kjøper vasskraftproduksjon etter lovendinga blir underkasta vilkår om heimfall om 60 år rekna frå kjøpstidspunktet for det aktuelle vassfallet.

Når det gjeld kjøp av aksjar i selskap som anten sjølv eig vassfall eller gjennom andre selskap eig vassfall, må det fastsetjast kor mange aksjar som kan bli tillate å kjøpe før vilkår om heimfall blir utløyst.

Dersom terskelen blir sett til første aksje, vil vilkår om heimfall bli utløyst på det tidspunktet den første aksjen i selskapet eller i eit av dei selskapa som ligg bak selskapet blir selt. Ein så låg terskel vil vere altfor streng, men vil gjere transaksjonsmodellen enkel.

Om lag 88 % av vasskraftproduksjonen er eigd av offentleg eigde selskap. For offentlege eigarar som i dag eig det meste av kraftproduksjonen, inneber transaksjonsmodellen at deira evigvarande konsesjonar blir vidareført utan vilkår om heimfall så lenge dei sjølve vel og ikkje sel.

5.2 Grunngjeving for transaksjonsmodellen

Både omsyna som heimfallsutvalet i følgje Regjeringa sitt mandat skulle vektleggje og omsyna til rimeleg og rettferdig handsaming, tilseier at transaksjonsmodellen er den beste måten å implementere nye reglar om heimfall overfor kommunalt og fylkeskommunalt eigde selskap.

Heimfallsutvalet sitt mandat

Offentleg styring og kontroll

Kommunar og fylkeskommunar har eit breitt samfunnsansvar. Det er enklare for staten å overstyre kommunale og fylkeskommunale eigarar enn private eigarar dersom det skulle vere nødvendig.

Grunnrenteinndraging og offentlege inntekter

Den kommunale og fylkeskommunale eigarskapen gir rett til vesentlege årlege økonomiske bidrag både direkte og indirekte. Dette meir enn kompenserer for fråver av inntekter til det offentlege gjennom heimfall av vassfall eigd av kommunar og fylkeskommunar. Kommunar og fylkeskommunar er som staten representant for sine innbyggjarar, og inntekter til dei er difor inntekter til fellesskapen.

Harmonisering av regelverket mellom aktørane

Transaksjonsmodellen vil føre til likestilling av alle potensielle kjøparar av vassfall eller partar i selskap som eig vassfall, uavhengig av om kjøparen er eit kommunalt eller fylkeskommunalt selskap, statleg selskap, privat, utlending eller kombinasjonar av dette.

Enkelte hevdar at transaksjonsmodellen vil ha innelåsingseffekt, då noverdien for offentleg eigar utan vilkår om heimfall vil vere høgare enn for potensielle kjøparar som blir underkasta vilkår om heimfall om 60 år. Transaksjonsmodellen inneber full marknadsopning, men at han også respekterer det rettsvernet som ligg i dei evigvarande konsesjonar offentleg eigarar har. Berre gjennom transaksjonsmodellen er det gjort ei rimeleg avbalansering mellom desse to omsyna. Vidare vil opninga av utleigemarknaden gi ei fullstendig marknadsopning på driftssida i vasskraftproduksjon.

Effektiv ressursbruk, verdiskaping og konkurranse

Transaksjonsmodellen kombinert med framlegget om opning av utleigemarknaden vil gi dynamikk på driftssida i vasskraftproduksjon.

Ei opning for utleige motverkar eventuell fare for ineffektiv drift og påfølgjande samfunnsøkonomiske tap som følgje av påstått innelåsingseffekt. Spørsmålet om ein vil leige ut eller ikkje er i følgje økonomisk teori eit spørsmål om ein trur ein vil tene meir på å drive anlegget sjølv enn det aktuelle leigarar er villige til å by. Sistnemnde vil leggje inn bod som gjenspeglar kva dei trur dei kan tene på å ta over drifta. Slik blir ein i teorien sikra at den aktøren ein reknar med er best til ei kvar tid, driv anlegga.

Forenkling av lovgjeving, framsyn og transparens

Lovtidspunktsmodellen er regelteknisk enklare. Omsynet til å gjere ting enkelt må likevel avvogast mot omsynet til rettane kommunane og fylkeskommunane har skaffa seg. Transaksjonsmodellen inneber ei rimeleg interesseavveging i motsetnad til lovtidspunktmodellen.

Omsynet til eigarane i dag, og andre viktige omsyn

Det må vere rimeleg

Kraftproduksjonen til dei kommunale og fylkeskommunale e-verka er utbygt og betalt av kommunane, fylkeskommunane og innbyggjarane deira. Dette er ei form for sparing som har skjedd over lang tid. Lovtidspunktsmodellen inneber at desse oppsparte verdiane skal overgjevast frå dagens kommunale og fylkeskommunale eigarar til staten om 75 år. Dette er som å endre spelereglane dramatisk midt i spelet.

Uavhengig av juridisk grunngjeve erstatningsplikt krev ei slik tvangsavståing ei samfunnsmessig god og rimeleg grunngjeving.

Valfridom

Transaksjonsmodellen opnar for fritt sal og utleige til kven ein måtte ønskje. Det er positivt at kommunar og fylkeskommunar no vil få ein reell tilgang til å selje og leige ut til kven dei måtte ønskje.

Salspress

Lovtidspunktsmodellen vil føre til eit monaleg salspress. Det skuldast at kraftproduksjonsanlegga ei stund etter lovendringa vil begynne å miste verdi fordi det blir kortare til tidspunktet for heimfall og til slutt ha ein verdi lik null for både opphavlege eigarar og potensielle kjøparar. For å unngå eit slikt verdifall og sikre seg høgast muleg salspris, må kommunane og fylkeskommunane selje innan rimeleg tid etter lovendringa.

Salspresset vil, sett frå kommunale og fylkeskommunale eigarar sin synsvinkel, forsterkast av mellombelse forhold som kan medføre irreversible sal. Som eksempel på slike forhold

kan nemnast svak kommuneøkonomi i ein periode, budsjettbalanse, konjunkturane i bransjen, tørr år/våt år, partifarge/ideologi og tilrådingar frå konsulentar og rådgjevarar som har sjølvstendig interesse i at det skjer eit sal.

Som samanlikning legg transaksjonsmodellen det godt til rette for vidare satsing på kommunalt og fylkeskommunalt eigarskap i vasskraftsektoren.

Samfunnsmessige og økonomiske verknader av lokalt og regionalt eigarskap

Kommunar og fylkeskommunar legg også vekt på andre omsyn enn reine kortsiktige økonomiske omsyn i samband med utøving av eigarskapen sin innan kraftsektoren. Eigarskapen sikrar selskapet lokal tilknytning. Utanom å sikre eksisterande arbeidsplassar og næringsliv tilknytt selskapet, er desse bedriftene viktige motorar for satsing i det lokale/regionale næringslivet. Samla gir dette viktige positive utslag for lokalsamfunnet og regionalt i form av næringsutvikling, arbeidsplassar, kompetanse, skatteinntekter og andre ringverknader. Lokale offentlege eigarar er truleg også betre forvaltarar av lokale naturressursar enn sentrale styresmakter vil vere.

6 Unnatak for kommunar og fylkeskommunar

Forslaget går ut på at kommunar og fylkeskommunar som er direkte eigarar av vassfall, dvs. ikkje blir eigd gjennom selskap men av kommunane eller fylkeskommunane sjølv, og som blir nytta til kraftproduksjon, blir unnateke frå vilkår om heimfall.

Unnatak frå vilkår om heimfall for kommunar og fylkeskommunar som såleis, opnar for nye måtar å organisere det kommunale og fylkeskommunale eigarskapet til vasskraftproduksjon. Dette alternativet er særleg viktig dersom ein vel lovtidspunktmodellen.

Dersom unnataket blir vedteke kan kommunar og fylkeskommunar overføre vassfalla som pr. i dag tilhøyrer deira kraftselskap, til seg sjølv. Er det fleire kommunale og/eller fylkeskommunale medeigarar i same kraftselskap, kan dei anten gjere ei fordeling slik at kvar blir eigar av utvalde vassfall eller etablere eit sameige i alle vassfalla. Etterpå kan vassfalla leigast tilbake til selskapet eller andre fram til heimfallstidspunktet startar etter lovtidspunktmodellen. Maksimal utleigetid må lovfestast til same tidspunkt som heimfallstidspunktet.

Etter heimfallstidspunktet vil staten som følgje av heimfall ha ein stor portefølje vassfall. Tilsvarande vil kommunar og fylkeskommunar som har leigd ut framleis ha eigedomsretten til sine vassfall etter heimfallstidspunktet. Ein stor del av fallrettar Tussa utnyttar er allereie organisert slik ved at kommunar og fylkeskommunar er eigar og leiger dette ut til Tussa.

7 Erstatningsplikt etter Grunnlova § 105

Lovtidspunktmodellen vil truleg utløyse ein ikkje liten erstatningsplikt for staten overfor kommunar og fylkeskommunar som må avstå frå vassfalla sine med tilknytte anlegg, etter Grunnlova § 105 om erstatning ved ekspropriasjon. Nettoeffekten etter lovtidspunktmodellen for regionen vår, vil vere kring 430 mill. kr på heimfallstidspunktet med dagens pengeverdi.